

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Hallens kyrka, Åre kommun i Jämtland - komplettering

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av Hallens kyrka, Åre kommun i Jämtland - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:75). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

5 November 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:75
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HALLENS KYRKA, ÅRE
KOMMUN I JÄMTLAND - KOMPLETTERING

Uppdragsgivare: Jämtli, Björn Olofsson, Box 709, 831 28 Östersund

Område: Jämtland **Prov nr:** 86312-86317, 86320-86328 **Antal Prov:** 6+9

Dendrokronologiskt objekt: Äldre virke från en 1770-talsbyggnation

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; Takstol från öster S = söder osv.	Trädslag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Trädets beräknade grodgår (±20 år)
86312	1; högben SO-hörn Ö-takfall	Gran	109	W	1603	V 1603/04	1470
86313	2+3; högben SO-hörn S-takfall	Gran	79	W	1603	V 1603/04	1450
86314	4; T4 knästock S-takfall	Gran	83	W, B	1603	V 1603/04	1460
86315	5; T2 knästock S-takfall	Gran	91	W	1603	V 1603/04	1480
86316	6; T3 knästock S-takfall	Gran	79	W	Ej datering		
86317	7; T4 knästock, S-takfall	Tall	107	W	1514	V 1514/15	1370
86320	B1; T1 högben Ö N-takfall	Gran	135	W, B	1775	V 1775/76	1610
86321	B2; T1 stödben Ö N-takfall	Gran	103	W	1603	V 1603/04	1470
86322	B3; T2 stödben Ö N-takfall	Gran	179	W, B	1691	V 1691/92	1480
86323	B4; T3 stödben Ö N-takfall	Gran	78	W, B	1603	V 1603/04	1490
86324	B5; T4 stödben Ö N-takfall	Gran	87	W	1603	V 1603/04	1490
86325	B6; T6 stödben Ö N-takfall	Tall	161	Sp 61, W	1654	V 1654/55	1460
86326	B7; T7 stödben Ö N-takfall	Gran	113	W, B	1603	V 1603/04	1460
86327	B8; T8 stödben Ö N-takfall	Gran	103	W, B	1603	V 1603/04	1470
86328	B9; T9 stödben Ö N-takfall	Gran	111	W	1603	V 1603/04	1460

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Huvuddelen av virket dateras så att avverkningen har skett **vinterhalvåret 1603/04** undantaget prov 7 som är avverkat **vinterhalvåret 1514/15**. Proveniensen är lokal eller tämligen lokal för virket som är avverkat vintern 1603/04, prov dateras bäst mot allmängiltiga kronologier i Jämtland.

Komplettering november 2020

Huvuddelen av proverna (B2, B4, B5 samt B7-B9) analyserade i november 2020 har avverkats **vinterhalvåret 1603/04**, samtidigt med prov 1-5 från tidigare provsändning. Prov B3 dateras till **vinterhalvåret 1691/92** och prov B6 dateras till **vinterhalvåret 1654/55**.

Prov B1 dateras till **vinterhalvåret 1775/76** och härrör därmed från ombyggnationen av kyrkan som stod klar 1776 enligt följebrevet.

Sammanvägt visar resultatet att virke från minst fyra generationer har återanvänts vid ombyggnationen 1776.

Virket avverkat vinterhalvåret 1603/04 har god inbördes korrelation vilket tyder på att det kommer från en gemensam ståndort. Allt daterat virke har Jämtländsk härkomst då det korrelerar mot allmängiltiga Jämtländska kronologier och virket kan således vara lokalt avverkat.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891